

„Ünnep nem elég, hogyan megtartsa őt...”

Keres Emil

KELETI EVA FELVÉTELE

Hárman ülünk a presszóasztal körül: Keres Emil, ezúttal nem direktorként, hanem mint a *Concerto* című Bartók-műsor előadója, Tószegi Zsuzsa, a műsor szerkesztője és én. Amit az imént egy lázas próbán láttam, az e sorok megjelenésekor mint kész műalkotás már a nézők elé került. Önmagáért szól tehát — az alkotók műhelyvalóságai, úgy gondolom, mégis érdeklik mindazokat, akiket maga az esemény érdekel.

— *Obligát, de minden művészi munkánál időszerű kérdés Keres Emilhez: hogyan jött létre a Concerto, alcímén Variációk férfihangra és zongorára?*

— A Radnóti Színpadnak megtisztelő profilja az irodalmi évfordulókról való megemlékezés. Zenei évforduló? Bevalom, elaludtam; úgy véltem, a Bartók-centenárium megünneplése nem a mi dolgunk. 1979 végén aztán felkeresett külső munkatársunk, Tószegi Zsuzsa és kérdőre

vont: mit tervezünk? Dadogásomra kész műsorgetvet szedett elő és emlékezési központom mintha vért kapott volna: Bartók nemcsak a muzsikuskó! Hiszen, mint a műsor is mutatja, Juhász Gyulától Bókón Gáborig folyamatosan ihleti a magyar költészetet; majd öt évtized verseiből válogathattunk. Az általam végül előadottak mind közvetlenül kapcsolódnak Bartókhoz. Radnóti Miklós *Hajnala* látszik kivételnek, de felesége közlése szerint ezt is Bartók-mű, a *Fából faragott királyfi* ihlette.

— *Hogyan tagolódik az est, más szóval, van-e a műsornak dramaturgiája?*

— Feltétlenül van; reméljük, ez világosan ki is tűnik belőle. Az első rész mintegy Bartók portréját rajzolja fel; a második közvetlen kapcsolatot keres zeneművek és versek között, azt kutatva, melyik zenedarab hogyan invitálta, milyen irányba fordította a költőt. A harmadik rész a *Cantata profana* körül csoportosul, ver-

sekben is felsorakoztatva a *Cantata* témáit: a generációs konfliktust, város és falu szemben állását, a haza elhagyásának drámáját, a szellem pokoljárásának kínjait és gyönyöreit. A finálé impressziókat sorjázta, de Pákolitz István záróverse ismét visszautal a szarvas és a forrás motívumára és ez a választás részünkről nagyon is szándékos. A „tisza forrás” fogalma ma sokféle jelentéssel bír. Mi, művészek valamennyien az új forrásokat keressük, de amíg nem találunk rájuk, abból kell inni, aminek tisztasága már bebizonyosodott.

Tószegi Zsuzsa szól közbe:

— Ez a tisztaság, ez a zseniális egyszerűség Bartók megvalósított eszménye volt. Úgy érezzük, a verseket is a puritán egyszerűség jellemzi és erre törekedett a rendező, Gáspár János is.

— *Kiknek szánják műsorukat?*

— Azt mondhatnám: a vers és a zene barátainak. Csakhogy, ismereteim szerint, e két kör nem feltétlenül azonos. Nagyon örülnék, ha a mi *Concertónk* közelebb hozná a költészethez és így a Radnóti Színpadhoz is az igényes muzsika híveit, akik rájönnének: milyen elszakíthatatlanul kötődik egymáshoz vers és zene. Egyébként ezt érzem a műsor legfontosabb új elemének. Ezúttal a zene nem illusztrálás, nem aláfestés, nem kiegészítés; a két műfaj, egyenrangú funkciót vállalva, mintegy kézen fogja egymást. Munka közben el is határoztuk, hogy folytatjuk ezt a kezdeményezést, persze rugalmasan, nem feltétlenül egy művészhez kötve; korokat, stílusokat mutatunk majd be a két testvéri műfaj tükrében.

— *Végezetül egy személyes kérdést. A magyar költészethez való viszonyáról Keres Emil hosszú évek óta folyamatosan vall. De mit jelent számára Bartók zenéje?*

— Köszönöm ezt a kérdést, mert most a magam számára is újat fogalmazhatok. Azt hiszem, most értem meg Bartókhoz. Azelőtt elsősorban játékoságát, virtuozitását élveztem; most saját élményem a bartóki fogcsikorgatás, a bartóki csömör is, bizony, néha hasonló jelenségek látán. És épp ezért: ha aztán a zenében ismét kisüt a nap, ma ezt is jobban tudom értékelni.

A címben Nagy László verséből idéztem: „Ünnep nem elég, hogy megtartsa őt.” A Radnóti Színpad műsora, az ünnepi indíttatás ellenére, mégis megtartó jellegű; újat mond Bartókról és — ebben is az ő szellemét követve — egyszersmind saját műfajának lehetőségeiről.

SZÁNTÓ JUDIT